

Nåtö biologiska station

Verksamhetsberättelse för år 2016

Verksamheten på Nåtö biologiska station inledes den 29 mars då de första forskarna anlände och säsongen avslutades den 28 november. Verksamheten var under sommaren 2016 ganska livlig med ca 50 övernattande forskare.

Under sommaren 2016 hade stationen också en egen projektarbetare (Linda Sundström, ÅA) och praktikant (Robin Sjöblom, HU), som utförde ett pilotprojekt om inventering av floran och vegetationen på sandlandena på Åland (se nedan punkt A1.). Ett av huvudmålen var att utveckla samarbetet mellan stationen och Miljöbyrån för att undersöka och bevara den åländska naturen.

Nåtö biologiska stations styrelse är under treårsperioden 2016–2018:

- Societas' representanter: prof. Carl-Adam Hæggström, fil.mag. Nina Hagner-Wahlsten (ny ordf.), fil dr Marjo Saastamoinen och doc. Torsten Stjernberg.
- Ålands Landskapsregerings representanter: bitr. naturvårdsintendent, fil. dr Inkeri Ahonen och naturvårdsintendent fil. mag. Maija Häggblom. Styrelsens ordförande Ralf Carlsson meddelade på vårmötet att han lämnar sin position.

Som stationens amanuens fungerade fil. dr Tomas Lehecka t.o.m 30 december 2015. Fr.o.m. den 1 januari 2016 fungerar fil. mag. Laura Kauppi som amanuens.

Stationens styrelse höll möte på stationen den 3 maj. Vid detta möte utsågs stud. Linda Sundström till projektarbetare och stud. Robin Sjöblom till praktikant vid Stationen. Till projektarbetarens uppgifter hörde att genomföra en inventering av floran och vegetationen på de s.k. sandlandena i den åländska skärgården. Praktikantens uppgifter var att hjälpa till med inventeringen samt att bistå amanuensen på Stationen.

Ett styrelsemöte hölls den 14 november i Helsingfors varvid Skype-kontakt hölls med Maija Häggblom i Mariehamn.

Stationsbudgeten 2016 bestod av ett bidrag från PAF (6 400 €) för driftskostnader, samt ett bidrag från PAF (13 500 €) för projektkostnader. Därtill tillkommer övernattningsintäkter som budgeterades vara 1 600 €, men blev sammanlagt 3 010 € i och med stora projekt vid Helsingfors Universitet som använde stationen flitigt. Utgifterna utgjordes av amanuensens, projektarbetarens och praktikantens löner och reseersättningar, styrelsens reseersättningar, projektkostnader (båt- och bilhyra, bränslekostnader m.m.), och driftskostnader, sammanlagt 21 046,48 €.

Biblioteket utökades med ett tiotal nummer av olika serier. C.-A. Hæggström donerade nya årgångar av de mykologiska serierna *Karstenia* (årgång 56, 2016), *Jordstjärnan* (årgång 30, 2016) och *Svensk Mykologisk Tidskrift* (årgång 37, 2016) till Stationen.

Besökarmängden (övernattare) var 80 och de sammanlagda övernattningsdygnet var 357.

A. Nåtös forskningsprojekt 2016

A1. Inventeringen av floran och vegetationen på de åländska sandlandena – stud. Linda Sundström & stud. Robin Sjöblom

Både sandstränder och sanddyner är mycket föränderliga habitat och de påverkas till största delen av fysikaliska krafter som vind och vågor. Havsstränder är nära ihopkopplade med svallzoner och kustnära dyner när det gäller transport, lagring och utbyte av material. Dessa zoner med starkast påverkan av fysikaliska krafter är svåra för växter att kolonisera. Ju stabilare materialet är desto

flera arter kan etablera sig och olika vegetations-samhällen byggas upp.

I undersökningen inventerades floran och vegetationen på 21 sandland i Ålands östra skärgård. Syftet med inventeringen var att kunna analysera om, och i så fall hur, vegetationen har ändrat över en tidsserie som för vissa öar sträcker sig tillbaka till 1930-talet.

En överskådlig tolkning av öarnas tillstånd ser positiv ut. Flertalet sällsynta och endemiska arter för sandekosystemen påträffades. Tecken på ekologiskt viktiga makroalger och ett rikt djurliv kunde också konstateras. Speciell vikt lades vid på förekomsten av för öarna nya arter och potentiellt invasiva arter. Sådana arter blir ofta snabbt dominerande och påverkar artmångfalden negativt. Av speciellt intresse var **vresrosens** (*Rosa rugosa*) spridning till dessa öar. Men även arter som **vass** (*Phragmites australis*) och **havtorn** (*Hippophaë rhamnoides*) beaktades. Exempel på återkommande arter som lever i sandekosystem var **strandkål** (*Crambe maritima*), **strandråg** (*Leymus arenarius*) och **saltarv** (*Honckenya peltoides*). Flertalet sällsynta arter har också påträffats. Ett av de mera speciella exemplen är **topplåsbräken** (*Botrychium lanceolatum*) som är sällsynt i hela Norden.

En detaljerad rapport har inlämnats till Landskapets miljöbyrå.

A2. Nåtö fjärilsforskning 2014–2016 – FM Janne Liikanen, FM Simo Korpela, Askko Oksanen & Olli Virtanen

Sommaren 2016 var den sista i detta faunistiska forskningsprojekt på Nåtö. Undersökningsmetoderna var de samma som under åren 2014–2015. Tre ljusfällor var utplacerade nära stationen och tio betesfällor fanns på olika håll i naturreservatet. Alla infångade fjärilar identifierades om möjligt (starkt slitna exemplar kunde inte alltid identifieras). Det totala antalet exemplar av varje storfjärilsart räknades separat för varje fälla. Resultaten finns lagrade i en särskild databas för projektet. Flertalet småfjärilar identifierades också, men identifieringsarbetet var inte ännu klart i början av 2017.

Under sommaren gjordes 16 besök på Nåtö för att vittja fällorna, i juli och augusti en gång

i veckan, under övriga tider i medeltal varannan vecka.

Sommaren 2016 gav de bästa fynden under hela undersökningen. Två nya arter för Finland påträffades. I maj fångades ett exemplar av **hagtornsmalmätare** (*Eupithecia insigniata*), en liten vacker mätarfjäril. Fjärilen var i mycket gott skick vilket skulle tyda på att arten har en lokal population i närheten. Den andra nya arten var **strandastersäckmal** (*Coleophora asteris*) som fångades i mitten av augusti med ljusfälla. Denna lilla mal ser helt alldaglig ut, men dess genitalier är synnerligen unika. Det är sannolikt att också denna art har en lokal population på Nåtö.

Andra intressanta rön är att **blåfläckig träfjäril** (*Zeuzera pyrina*, VU) har en kraftig population inom det undersökta området på Nåtö. Blåfläckig träfjäril är mycket svår att få syn på, trots att den är en stor fjäril (vingspann 35–75 mm). En ny metod användes för att fånga denna vitaktiga och blåsvartprickiga fjäril och flera exemplar kunde sålunda erhållas. Vidare har **kamsprötat lundfly** (*Pachetra sagittigera*) av allt att döma en lokal population på Nåtö. Denna fjäril påträffades 2015 och 2016 erhöles två exemplar till.

A3. Inventering av myrar på Åland – FL Hanna Kondelin

Under perioden 20 juni – 1 september inventerades myrar på olika håll på Åland. Inventeringen gjordes på uppdrag av Miljöbyrån.

B. Kurser och exkursioner

B1. Kurs i naturkännedom – Eura gymnasium (Euran lukio), exkursioner med fältundervisning 13–15 juni, 14 personer under ledning av lektor Janne Liikanen.

B2. Kursen ”Skogsbruk runt Östersjön” – Nåtö-exkursion 28 september, 24 personer under ledning av Bo Dahlin.

B3. Kurs om insekters levnadssätt – Uleåborgs universitet, 15–17 oktober under ledning av FD Marko Mutanen, FD Mikko Pentinsaari och MD Panu Välimäki samt elever. Kursen behandlade insekters levnadssätt med huvudtemat skalbaggar och sågsteklar.

B4. Group meeting – PhD Guillaume Bernard (Tvärminne), FD Camilla Gustafsson (Tvärminne), FM Jukka Limo (Åbo univ.), FD Ivan F. Rodil (Tvärminne), 24–26 juni. Gruppmöte för bentosekologer.

B5. Sigrid Granfelt forskarmöte – Tony Cederberg, FD Camilla Gustafsson (Tvärminne), Kariina Väyrynen, 3–4 september. Före detta Åbo Akademi biologernas årliga möte.

C. Forskning som bedrivs med Nåtö som bas

C1. En ekologisk studie av Ålands rikkärr – förändringar i kärlväxternas och mossornas artsammansättning – stud. Nicolina Johanson

Projektet utförs för en pro gradu i växtbiologi vid Helsingfors universitet under ledning av fil.dr Helena Åström och prof. Carl-Adam Hæggeström. Fältarbetet gjordes i juni–juli 2016. Bakgrunden till arbetet var att undersöka artsammansättningen på ett antal åländska representativa rikkärr och några kalkfuktängar. Rikkärren har minskat kraftigt i antal till följd av jord- och skogsbruk samt dikningsåtgärder. Flertalet av de undersökta kärren har varit utsatta för dikningsverksamhet sedan 1990-talet. Det finns artuppgifter för flera av rikkärren från 1970-talet; rikkärren har undersökts av Landskapets miljöbyrå och Finlands miljöcentral, och av flera olika forskare, bl.a. Carl-Adam Hæggeström, dr Juha Pykälä, dr Klaus Silfverberg och dr Pertti Ranta.

Målsättningen med undersökningen var att undersöka förändringar i rikkärrens artsammansättning under de gångna 25 åren, genom att jämföra växtlighetskarteringens resultat från sommaren 2016 med tidigare forskningsresultat. Preliminära resultat tyder på att flera av de undersökta rikkärren har vuxit igen och att flera av de krävande rikkärrensarterna försvunnit från dem. Undersökningen utreder också vilka skyddsåtgärder som kunde vidtagas för bevarandet av kalkkrävande och utrotningshotade arter.

C2. Interaktionen mellan värdväxt och patogen och dess epidemiologi – prof. Anna-Liisa Laines forskningsgrupp: NaK Suvi Sallinen, Elina Numminen, Krista Raveala & Elise Vaumourin

Suvi Sallinen och Krista Raveala insamlade 13–16 juni prover av **svartkämpar** (*Plantago lanceolata*) för undersökningar av virusinfektioner.

Elina Numminen och Elise Vaumourin insamlade 2–6 oktober 10 plantor av svartkämpar som var kraftigt infekterade av **mjöldaggssvampen** *Podosphaera plantaginis*. Insamlingen skedde på olika ställen på Åland, främst på de ängar där diversifierade mjöldaggssvamppopulationer konstaterats under tidigare år. Avsikten är att studera mjöldaggssvampens diversitet och hur denna förändras under övervintringen.

C3. Undersökningar av ängsnätfjärilen (*Melitaea cinxia*) – FD Aapo Kahilainen, AFD Torsti Schultz, Heini Karvinen

Undersökningarna är fortsättning på de som initierats under tidigare år.

C4. Vårens klimatförhållanden och mikroklimatets betydelse för tillväxt och utveckling av ängsnätfjärilens larver – kartering av potentiella undersökningsområden (ängar) för en kommande undersökning – stud. Susu Rytteri

Under perioden 26–29 september karterades potentiella undersökningsområden (ängar) för en undersökning våren 2017. Avsikten är att studera hur vårens klimatförhållanden och mikroklimatet inverkar på ängsnätfjärilens (*Melitaea cinxia*) larvers tillväxt och utveckling.

C5. Inventering av naturreservat i Jomala och Lumparland – Lotta Lindholm, Jorma Pennanen, Jorma-Matti Pitkänen, Anni Viitanen, Sauli Virta, & Esko Vuorinen.

På uppdrag av Miljöbyrån vid Ålands landskapsregering utförde inventeringsföretaget Silvestris inventeringar inom utvalda naturreservaten.

C6. Ålands havsörnar 2016 – doc. Torsten Stjernberg, Hannu Ekblom, Jörgen Eriksson, Johan Franzén & Jukka Passinen

Havsörnsinventeringen, som täckte hela landskapet, fortsatte år 2016 som tidigare år. Hannu Ekblom (7 dygn i maj), tillsammans med Johan Franzén, inventerade Föglö, Torsten Stjernberg de övriga 15 kommunerna. Johan Franzén deltog

också i inventeringarna i en del av de andra skärgårdskommunerna utom Föglö. Jukka Passinen deltog som ringmärkare i inventeringarna under åtta dagar i maj på fasta Åland och Jörgen Eriksson en dag i västra skärgården.

Totalt registrerades 127 bebodda revir. Häckningen lyckades i 72 fall (57%). Antalet noterade ringmärkningsstora ungar uppgick till 114, av vilka 69 kunde ringmärkas.

Uppgifter om havsörnen Johannes och tretton andra med GPS-satellitsändare försedda havsörnars rörelser kan studeras på Naturhistoriska centralmuseets hemsida, www.luomus.fi/sv/satellit-havsornar.

C7. Linjetaxering av häckfågelfaunan – FM Panu Kuntu

Den 6–13 juni räknades de häckande fåglarna längs Naturhistoriska centralmuseets sex fasta linjer: Skeppsvik på Eckerö, Labbnäs i Geta, Önningeby i Jomala, Ämnäs och Östanåker i Finström samt Stålsby i Saltvik. Linjerna ingår i det nätverk på 566 linjer i Finland längs vilka man strävar att taxera fåglarna varje år. Taxeringen längs de åländska linjerna har pågått sedan 2008.

C8. Fågelinventering – stud. Mikko Aulio, stud. Heikki Eriksson, stud. Pauliina Hyttinen, FM Jenni Lehtimäki, stud. Laura Mattila, FM Sara Neggazi, stud. Mika Saarenpää

Inventering av fåglar runtomkring Åland.

C8. Fotografering av violer – Riitta Angervo & Aarre Leskinen

Violier fotograferades för en violflora. Specifikt sökte man efter lundviol (*Viola reichenbachiana*).

C9. Fotografering av lövängar, forna lövängar och andra kulturbiotoper – FD, fotokonstnär Leena Saraste

Leena Saraste fotograferade olika lövängar o.a. kulturbiotoper som hon besökt 1975–1983 och på nytt 2013–2016. Under den första perioden togs bilder bl.a. för linjetaxering av fåglar som utför-

des av Olli Järvinen och Yrjö Haila. Då fotograferades också en del biotoper på Nåtö med omnejd.

Bilderna använder Leena Saraste i olika fotoutställningar. En första utställning ”*Lintumetsät – karjahaat. Ekologisia kuvia Ahvenanmaalta*” (Fågelskogar – kohagar. Ekologiska bilder från Åland) visades på Finlands fotomuseum våren 1977 och efter det bl.a. i Ålands museum och på talrika andra platser. Utställningen var med i Leena Sarastes retrospektiva utställning (<http://www.valokuvataiteenmuseo.fi/fi/nayttelyt/menheet-naeyttelyt>).

Redan 1975 var siktet inställt på att fotografiskt dokumentera den landskapsomvandling som följer då betet i naturen (skogsbetet) upphör. Under 2013–2016 fotograferades samma områden på nytt.

Nåtö biologiska station besöktes igen 12–23 maj 2016. Därifrån kunde fotoexkursioner utsträckas till centrala Fasta Åland. På gränsen mellan Emkarby och Ättböle i Finström finns ett lövängsartat bete för där betar högländsboskap. Ett närbeläget ståtligt enbestånd har försvunnit på grund av att enarna frös och torkade.

Ulversö i Föglö besöktes också. De sista kvigor försvann för fem år sedan och terrängen håller på att växa igen med fart. På öns nordvästra strand betar kvigor ännu. Hyggen har skett på bergen. Ett mossig ekbestånd fotograferades på Jyddö.

C10. Ålands skalbaggar – Riitta Clayhills, Tom Clayhills & Jussi Vilén

Sommaren 2016 var ganska mager på skalbaggsfronten. Ingen ny art för landet påträffades. Följande arter är värda att notera:

- jordlöparen **bred groplöpare** (*Elaphrus uliginosus*, hotklass VU) finns kvar på Idvikens strandäng på Nåtö.
- barkborren ***Pityophthorus glabratus*** (VU) hittades vid högen av grot (rishögen) vid Järsövägen intill Södra Lillängen Ytternäs. Arten förefaller att breda ut sig och den har hittats bl.a. i Pargas.
- kortvingen ***Aleochara grisea*** (NT) lever fåtaligt på Degersands sandstränder.
- den nybeskrivna glansbaggen ***Meligethes (Brassicogethes) cardaminicola*** förekommer rätt rikligt i bestånden av tandrot (*Dentaria*

bulbifera) i hassellunden på Nåtö. Tidigare har 2 ex. påträffats i en lund på Jomalöjen.

- den lilla fuktbaggen *Cryptophagus fallax* (NT) påträffades på Prästgårdsnäset vid en grov brunrotad ekhögstubbe. Detta var det första fyndet på Åland sedan 1960.

C11. Arbetsgruppen för hotade fjärilar: Petri Hirvonen, prof. Erkki M. Laasonen (ordförande) & doc. Leena Laasonen

Observationer gjordes 17–21 maj på fasta Åland och 16–19 september i Lappo på Brändö och på fasta Åland. Fjärilssommaren 2016 var relativt dålig och i synnerhet efter långa torra sommarentav urusel på hösten. Inga nya arter påträffades på Åland. I listan nedan ingår några observationer gjorda av Petri Hirvonen den 12.7.2015 på Herrö i Lemland (=PH).

1. Fridlysta arter

- **Tandmal** (*Cynaeda dentalis*), en hona påträffades 17 september vid väggkanten på ett bergsavsnitt väster om Söderby vägskäl i Lemland. Beståndet är vid liv, trots att ingen tandmal hittades 2015.

2. Hotade och nära hotade arter

- **Hampflockelvecklare** (*Cochylidia rupicola*, CR), på våren insamlades fjolårsstammar av hampflockel (*Eupatorium cannabinum*) på Björkö i Lemland. Ur dem kläcktes två hanar och en hona. Beståndet är mycket litet men det mår bra.
- **Askbrunmal** (*Zelleria hepariella*, EN), en hona hittades i bokskogen på Stornäset i Sund.
- **Jungfrulinpraktmal** (*Hypercallia citrinalis*, EN), ett ex. på Herrö i Lemland (PH).
- **Glasörtsäckmal** (*Coleophora salicorniae*, EN). På hösten 2015 studerades flera ställen, där glasört växer för att kontrollera hur situationen utvecklats för värdväxten och på den som larv levande glasörtssäckmalen efter 2003. I ett växtprov från Kökar, Söderby Horskil kläcktes 6 hanar och 3 honor. Glasört hittades inte på Bynäs i Brändö Lappo hösten 2016.
- **Sikelstreckad näbbmal** (*Sophronia sicariella*, EN), 2 hanar på Herrö, PH.
- **Hampflockelfjädermott** (*Adaina microdactyla*, EN). På våren insamlades överåriga stäng-

lar av hampflockel (*Eupatorium cannabinum*) på Lemland Björkö och ur dem kläcktes en hane.

- **Punktmott** (*Dolicharthria punctalis*, EN), allmän på Herrö, PH.
- **Kungsmyntefjädermott** (*Merrifieldia baliodactyla*, VU) allmän på Herrö, PH.

Därtill gjordes observationer av följande nära hotade (NT) arter:

- **Mörk kambladskärare** (*Incurvaria mascullella*), Lemland, Nåtö, en hona vid naturstigen.
- **Snedstreckad ekstyltmal** (*Acrocercops brogniardiellus*), Lemland, Apalholmen, en hona.
- **Grå slånknoppmal** (*Argyresthia spinosella*), en hane och tre honor kläcktes från Nåtö Skobholm i Lemland och en hane och en hona från Kasbergsvägen i Mariehamn.
- **Guldhövdad gräsmal** (*Elachista luticomella*), 1 ex. på Herrö, PH.
- **Fårsvingelgräsmal** (*Elachista dispilella*), 5 hanar på Herrö, PH.
- **Kungsmyntemal** (*Thiotricha subocellea*), 3 ex. på Herrö, PH.
- **Grobladsrotmott** (*Homoeosoma sinuellum*), 2 hanar på Herrö, PH.
- **Stinsyskemott** (*Anania stachydalis*), ett ex. på Herrö, PH.
- **Guldgult krislemott** (*Anania crocealis*), en hane på Herrö, PH.
- **Blekgrön mätare** (*Campaea margaritata*), 3 hanar på Herrö, PH.
- **Mellantaggmätare** (*Aplocera plagiata*), ett ex. på Herrö, PH.
- **Tulkörtsfly** (*Abrostola asclepiadis*), en hane och en hona på Herrö, PH.

3. Sällsynta arter

- **Bokguldmal** (*Phyllonorycter maestingiellus*), mycket sällsynt, 70 poäng av 100. Artens bestånd i bokskogen på Stornäset i Sund är ca fem år gammalt, men mycket livskraftigt. Fem hanar tillvaratogs våren 2016.

Av övriga fjärilsarter bestämdes de flesta i fält och bara några exemplar togs tillvara för närmare undersökning. Fynd av fridlysta arter, alla arter observerade på fridlysta områden, hotade och nära hotade arter och sällsynta arter har registrerats i databanken ”Virtala” vid LUOMUS (Naturhistoriska Centralmuseet i Helsingfors), dit också

tillvaratagna exemplar av fridlysta arter eller exemplar från naturskyddsområdena donerats.

C12. Insamling av sex allmänna dagfjärilar för DNA-undersökningar – Eero Aho & FD Virpi Ahola

Under perioden 23–25 juni insamlades sammanlagt 28 exemplar av följande allmänna dagfjärilar: **nässelfjäril** (*Aglais urticae*), **hagtorns-fjäril** (*Aporia crataegi*), **slättergräsfjäril** (*Maniola jurtina*), **luktskrämfjäril** (*Aphantopus hyperantus*), **puktörneblåvinge** (*Plebeius icarus*) och **skogs-nätfjäril** (*Melitaea athalia*). Avsikten är att studera variationen i DNA i förhållande till toleransen av höga temperaturer hos dagfjärilar. Projektet görs i samarbete med prof. Rongjiang Wang från Pekings universitet.

C13. Studier av Ålands myror – doc. Riitta Savolainen och doc. Kari Vepsäläinen

Myror insamlade för en kartering av områdets myrfauna. Speciell uppmärksamhet lades på områden som potentiellt kan hysa nya arter för Finland, speciellt sådana arter som är relativt allmänna på den svenska ostkusten.

C14. Finlands myggor – MSc Lorna Culverwell

Mygglarver insamlades från åtskilliga lokaler på Åland för vidare undersökningar.

D. Övrig forskning med anknytning till Nåtö

D1. Ålands kärlväxtflora – Seppo Aakkula, fil. mag. Conny Andersson, fil. dr Ralf Carlsson, Jörgen Eriksson, fil. mag. Helene Franzén, fil. mag. Johan Franzén, Christoph Gerbergmann, prof. Carl-Adam Hægström, fil. mag. Eeva Hægström, arkitekt Inga Kähre-Maury, fil. mag. Veli-Pekka Rautiainen, lektor Christine Roiha, Carita Roman, fotograf Erkki Santamala, stud. Robin Sjöblom, fil. mag. Monica Stjernberg, doc. Torsten Stjernberg, stud. Linda Sundström & fil. mag. Jukka Vauras.

Med Nåtö biologiska station som bas påbörjades inventeringen av Ålands kärlväxtflora 1964. Un-

der fältsäsongen 2016 inventerades kärlväxtfloran på olika håll på Åland. Några förekomsterna av den fridlysta ramslöken (*Allium ursinum*) inventerades och förekomsten av arten i Finland är rapporterad i en artikel av C.-A. Hægström, E. Hægström, Ralf Carlsson och Mikael von Numers (se Publikationer 2016 nedan). Några av fynden gäller allmänna växter eller växter som håller på att sprida sig och som hittades som nya i kommuner där fynd från tidigare saknades. Bland fynden kan följande nämnas:

- **vårtätel** (*Aira praecox*, fridlyst och särskilt skyddsvärd på Åland, NT) kontrollerades på den från tidigare kända lokalen på Kastören i Kumlinge by på Kumlingelandet. Arten växte i stor mängd på de sandiga ängarna nedanför restaurang Kastören.
- **ramslök** (*Allium ursinum*, fridlyst på Åland, NT) inventerades på två lokaler:
  - 1) Mariehamn, i lunden i ändan av den obebyggda tomten mellan Storagatan och Högskolan Södra (f.d. Navigationsskolan). Rams-lök insamlades på platsen 1963.
  - 2) Lemland, Nåtö, i skogen vid en traktorgväg västerut från Lastklubbsvägen ca 180 m S om Övergårds huvudbyggnad. Tre små bestånd växer bland granar och lövträd. – Ramslöken uppmärksammades på platsen av arkitekt Inga Kähre-Maury den 13 juni 2014.
- **lundkardborre** (*Arctium nemorosum*, EN) påträffades på tre lokaler:
  - 1) Hammarland, Strömman, på N sidan av vägen mellan Mellangård och Västerby, i lövs-nåren söder om ladan vid vägen till den stora stallbyggnadens SW hörn, ett tiotal ex. i knopp & bladrosetter; därtill några vissna fjolårsexemplar. Lokalen är ny.
  - 2) Lemland, Järsö, ett ex. i blom i vägkanten på N sidan av Norrakersvägen N om Östergård. Kardborren är känd från tidigare på lokalen.
  - 3) Lemland, Nåtö, Norrbacka, två ex. på östra vägslätten vid Järsövägen ca 40 m S om bostadshuset. Växten är känd från förr på samma plats.
- **hasselört** (*Asarum europaeum*) odlas mest som marktäckare. Ett bestånd påträffades vid kyrkmuren vid Kumlinge kyrka av Christoph Gerbergmann. Arten har inte tidigare noterats på Åland.

- hybrid mellan **dvärgbjörk** och **vårtbjörk** (*Betula nana* × *pendula*). En ca 1 m hög buske växer på den norra delen av det öppna kärret ca 150 m E om Sandbacksvägen på Burskatan i Jomala Kungsö. – Hybriden är mycket sällsynt på Åland. Detta är det tredje fyndet.
- **topplåsbräken** (*Botrychium lanceolatum*, VU enligt Finlands rödlista) fotograferades av Erkki Santamala den 23 juni 2013 på Örlandet (Ölandet) i Hellsö, Kökar. Ett hundratal ex. växte på en öppen, trädlös och gräsbevuxen långsmal ”platå” av finkornig sand ända upp till skogsbrynet. Robin Sjöblom och Linda Sundström konstaterade att ca 50 ex. växte på platsen den 3 juli 2016. – Fyndet på Örlandet är det tredje på Åland av denna mycket sällsynta ormbunkväxt. De tidigare fynden är från Sälkärs fyrland i Hammarland 1889 och Föglö Granboda 1923. Arten har påträffats på några ställen i Åbolands skärgård.
- **skär snårvinda** (*Calystegia sepium* subsp. *spectabilis*) påträffades som ny för Eckerö på en skräpmark på ett hygge utanför grinden till den landbaserade fiskodlingen (Fifax) i Torp.
- **skogsklocka** (*Campanula cervicaria*, VU) fanns kvar vid diket på Korsängen i Hammarland Postad. Ungefär 30 blommande ex. iaktogs av Seppo Aakkula i slutet av juni. Detta är den enda kända lokalen för skogsklocka på Åland.
- **spåtistel** (*Carlina vulgaris*, fridlyst på Åland, VU). Kontroll av tidigare lokal i Kumlinge by, på W sidan av vägen mot Visings 100 m N om Fagerlunds. År 2016 fanns över 40 årsplanter, främst i väggkanten mot diket, ofta bland nedklippta glasbjörkar och därtill något enstaka ex. på motlutet på andra sidan diket. Minst lika många torra fjolårsex. fanns kvar, främst på torrängarna på motlutet ner mot diket.
- **lungrot, gode Henriks målla** (*Chenopodium bonus-henicus*, fridlyst på Åland). Lungrot iaktogs på två sedan tidigare kända lokaler:
  - 1) Lungroten växer kvar sedan årtionden i Kastelholm vid slottsruinens norra SE hörn som ett ca 1 m² stort tätt bestånd; därtill finns enstaka plantor längs den södra muren.
  - 2) Geta, Dånö, ett bestånd på en sträcka av ca 2 m på väggkanten på södra sidan av Dånöbyvägen ca 15 m E om avtaget till Gamlansvägen. Beståndet är känt sedan tidigare.
- **vit skogslilja, svärdsyssla** (*Cephalanthera longifolia*, fridlyst och särskilt skyddsvärd på Åland, NT). Ett blommande och tio utblommande ex. noterades i Hammarland, Strömma nära Ljusterslätt. – Lokalen är ny för arten. Den tipsades av Carita Roman.
- **hundtunga** (*Cynoglossum officinale*, NT). Två bladrossetter av hundtunga växte på sandstranden mellan Styringsudden och Korsängsgrynnan i Eckerö Torp. Hundtunga är känd från tidigare på samma strand. Därtill kontrollerades fyra sedan tidigare kända lokaler i Sund:
  - 1) Fyra blommande ex. och några bladrossetter växte bland stenblock Prästötornets S slutning på Prästö.
  - 2) Ett tiotal bladrossetter växte vid stigen ca 40 m SW om Kastelholms slottsruin.
  - 3) Ett ex. i blom på den färbetade branten vid slottsruinens SW hörn.
  - 4) Några ex. växte vid Vita björns trappa i Kastelholm.
- **blodnycklar** (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *cruenta*, VU) växte också 2016 på en strandäng på Brändö, Fiskö, Österläget (Österlägret).
- **spikklubba** (*Datura stramonium*), som av allt att döma sprids med fågelfrö, rapporterades från två ställen, i vardera fallet är fyndet nytt för kommunens del:
  - 1) Sund, Sundby, gräsmatta i Anderssons trädgård på E sidan av Sundsvägen strax S om Västersvedsvägen.
  - 2) Föglö, Bänö, Erkas, Franzéns trädgårdsland.
- **kardtistel** (*Dipsacus fullonum*) fanns kvar på Dånö i Geta på tippen för avfall från en blomsterbutik. Ett stort utblommat ex. och ett torrt fjolårsex. sågs. Arten iaktogs på samma plats 2013.
- ett nytt bestånd av **blåeld** (*Echium vulgare*) påträffades på Kastören i Kumlinge by. Ett bestånd växte på ca 10 m² på fyllnadsjord vid stranden på väggbankens SW sida ca 90 m S om Restaurang Kastören. Fyndet är det tredje på Kumlinge.
- orkidén **skogsknipprot** (*Epipactis helleborine*) förekom med tre utblommande ex. i springorna mellan altanplankor vid bastun vid en sommarstuga i Lumparby Långnäsi i Lumpar-

- land. Arten har inte tidigare rapporterats från Lumpharland.
- **ängsgentiana** (*Gentianella amarella*, fridlyst på Åland, EN). Arten påträffades på två närbelägna lokaler på Nåtö i Lemland.
    - 1) Naturreservatets NE del, torräng mellan små hållar ca 160 m NW om Själskatsudden (Själskata), ca 240 m ENE om Nygård, två ex. i knopp. Arten har setts på denna lokal flera gånger under 1990- och 2000-talet.
    - 2) Naturreservatets NE del, torräng vid en liten håll vid naturstigen ca 240 m NE om Nygård, två ex. i knopp. Detta är en ny lokal.
  - **grusnejlika** (*Gypsophila muralis*) fanns kvar på Dånö i Geta på tippen för avfall från en blomsterbutik. Ett ex. sågs. Arten iaktogs på samma plats 2013.
  - **slätterfibbla** (*Hypochoeris maculata*). Ett stort och tätt bestånd och några ensamma plantor växte i en tallbevuxen skogsdunge på W sidan av huvudvägen, ca 260 m NNW om husen vid Lövkulla i Kumlinge by. Fyndplatsen är ny på Kumlinge där arten är sällsynt – föregående fynd är från 1980 och 2010.
  - **svärdslilja** (*Iris pseudacorus*), Kumlinge, Seglinge, vid pölen i skogen ca 180 m E om Klevik. Tredje fyndet på Kumlinge, de förra är från 1930-talet och 2010.
  - **taggsallat** (*Lactuca serriola* f. *integrifolia*) växte på två ställen på Dånö i Geta:
    - 1) Ett stort utblommat ex. och ett torrt fjolårsex. fanns på tippen för avfall från en blomsterbutik. Arten iaktogs på samma plats 2013.
    - 2) Minst 50 ex. i två bestånd växte på N sidan av den norra parallellvägen till Dånöbyvägen, vid den stora lagerbyggnaden och ett tiotal meter mot öster.
  - **strandfloka** (*Ligusticum scoticum*) fanns kvar på strandklipporna söder om Fladan vid Ösundets västligaste del på Dånö i Geta.
  - **vit kattost** (*Malva pusilla*). Föglö, Bänö, Erkas, Franzéns trädgårdsland. Arten har inte tidigare rapporterats från Föglö.
  - sannolik **rödmalva** (*Malva* cf. *sylvestris*). Föglö, Bänö, Erkas, Franzéns trädgårdsland. Arten har inte tidigare rapporterats från Föglö.
  - **korskovall** (*Melampyrum cristatum*) växte i Eckerö Torp på en ängsartad strandvall mellan Styringsudden och Korsängsgrynnan. Korskovallen har blivit allt sällsyntare på Åland, bl.a. på grund av igenväxningen av de tidigare öppna markerna.
  - **norsk fingerört** (*Potentilla norvegica*) påträffades igen på parkeringsplatsen bakom Varmans i centrala Mariehamn. Tre ex. stod i blom i en liten kvadrat utan asfalt. Arten har förekommit på platsen under några år, men den rensades bort 2015.
  - **rågvallmo** (*Papaver dubium*, ansedd som försvunnen på Åland). Ungefär 10 utblommade flerstammiga ex. med mogna frukter och frön och åtminstone ett ex. med en knopp växte på ruderatmark vid trottoaren invid öppen tomt med gräsmatta på W sidan av Kaptensgatan mellan Köpmansgatan och Styrmansgatan i Mariehamn. Växten iaktogs på samma plats 2015.
  - ett över två meter högt bestånd med ormbunken **slokörnbräken** (*Pteridium aquilinum* subsp. *aquilinum*) växer i en trädgård vid Mek Mattesgränd i Mariehamn. Slokörnbräken har kommit spontant till platsen. Slokörnbräken har inte tidigare påträffats med säkerhet på Åland.
  - **stenros** (*Rosa canina*, fridlyst på Åland, CR). Två lokaler med stenros besöktes 2016:
    - 1) Sund, Bomarsund med Prästö: Prästö, Prästötornets S sluttning strax E om stigen, två buskar. Kontroll av lokal påträffad 2015.
    - 2) sannolik stenros (*Rosa* cf. *canina*). Geta, Dånö, två buskar i branten vid skogsbrynet på Dånövägens N sida W den stora almen på Julbergets S brant. Icke känd från tidigare på platsen.
  - **krypbjörnbär / hasselbjörnbär** (*Rubus aureolus* / *R. pruinusus*, fridlyst på Åland, NT). Föglö, Överö, Björkgrund, färjhamnen, grusmark på SE sidan av hamnplanen. Det stora snåret har blivit nedklippt, men arten finns på tiotals kvadratmeter. Lokalen är känd sedan tidigare.
  - **luddros** (*Rosa sherardii*, fridlyst på Åland, EN) noterades på tre ställen:
    - 1) Finström, Bergö, flera buskar i diket på W sidan av Bergövägen ca 100 m S om Furu-lund. Tidigare okänt bestånd.
    - 2) Sannolik luddros (*R.* cf. *sherardii*), Sund, Kastelholm, Jan Karlsgården. Några lågvuxna buskar växer i kanten av hållen med den s.k.

Wenni-runan vid parbodens NW hörn. Ny lokal.

3) Sannolik luddros (*R. cf. sherardii*). Mariehamn, Espholm, ca 250 m mot W längs vägen till Mariehamns stads friluftsområde, en högvuxen buske på S sidan av vägen i ”skogsbrynet” väster om den öppna betesmarken. Kontroll av tidigare känd lokal.

- **stånds** (*Senecio jacobaea*) fanns kvar på Dånö i Geta på tippen för avfall från en blomsterbutik. Ett ex. sågs. Arten iaktogs på samma plats 2013.
- **bägnattskatta** (*Solanum physalifolium*) växte längs kanten av en majsåker och på de nyanlagda slänterna längs cykel- och gångvägen under byggnad väster om Godbyvägen och söder om Jomala kyrka. Växten förekom i tusental, framför allt på jorden på kanten av cykel- och gångvägen. Växten blev först iakttagen av årbotanisterna Veli-Pekka Rautiainen och Jukka Vauras i början av juli. Bägnattskatta har inte tidigare rapporterats från Åland.
- **oxel** (*Sorbus intermedia*, fridlyst på Åland, VU). Unga träd av oxel iaktogs på tre icke tidigare noterade ställen:
  - 1) Hammarland, Strömma, längs grusvägen som löper 100 m norr Söderträsket, från skogsbrynet ca 50 m SW om ladan fram till åkern NW om Söderträsket, lövskogsslutningen på båda sidor om vägen (främst på den södra sidan) och delar av ängen mot träsket, flera små träd i området.
  - 2) Hammarland, Skarpnåtö, Jomalö, vid Jomalövägen ca 1,3 km S om vägskälet vid Skarpnåtövägen, ett ca 2,5 m högt träd i skogsbrynet på vägens E sida.
  - 3) Hammarland, Skarpnåtö, Jomalö, vid Jomalövägen ca 1,4 km S om vägskälet vid Skarpnåtövägen, ca 10 m N om kalhygget, ett ca 2,5 m högt träd i skogsbrynet på vägens E sida.
- ädelrönnar som liknar **fagerrönn** eller **avarönn** (*Sorbus* sp., cf. *meinichii* / *teodori*, fridlyst och särskilt skyddsvärd på Åland, EU-direktivart, CR) kontrollerades på två lokaler:
  - 1) Lumparland, Svinö, färjhamnen, ett 3,5 m högt busklikat ex. med 7 separata stammar i albården ca 30 m SE om cafëet. Trädet har varit känt i flera år.

2) Sund, Bomarsund med Prästö: Prästö, Prästötornet, ca tio små träd på Prästötornets ruin, främst på den norra slutningen. Träden upptäcktes här 2015.

- **idegran** (*Taxus baccata*, fridlyst på Åland, NT). Ett träd växte under den stora almen på Julbergets S brant på Dånövägens N sida på Dånö i Geta. Idegranen är känd sedan tidigare på lokalen.
- **ängsruta** (*Thalictrum flavum*). Kumlinge, Seglinge, frodiga blommande ex. i lundkärr vid vandringsleden N om Dömmarholm. Tidigare fynd på Kumlinge är kända från 1950 och 1980.
- **rödfloka** (*Torilis japonica*, fridlyst och särskilt skyddsvärd på Åland, VU) är känd sedan länge på Geta Dånö. Rödfloka förekom på båda sidor om Dånövägen, från den stora almen S om Julberget till den mer eller mindre övergivna äppelträdgårdens NW hörn.
  - 1) Ungefär 100 ex. i frukt och med sen bloming växte längs vägkanten från den stora almen ca 30 m mot W.
  - 2) Minst tusen ex. växte i äppelträdgården på S sidan av vägen. Arten har sannolikt aldrig tidigare setts i sådan mängd på Åland.
- **alm, skogsalm** (*Ulmus glabra*, fridlyst på Åland, VU). Kontroll av det sedan gammalt kända beståndet på Dånö i Geta, på Julbergets S brant på Dånövägens N sida. Den stora almen är känd sedan hundra år tillbaka. Trädet mår inte bra (torra grenar, almsjuka??) och en relativt stor alm har dött. Flera relativt stora almar och några små växer längs vägen mot väster från den stora almen.

D2. Dendrologiska studier – Carl-Adam Hæggeström, Eeva Hæggeström & Ralf Carlsson

Ålands vilda och planterade träd- och buskflora (dendroflora) innehåller många intressanta både vilda och odlade arter. En målsättning med inventeringen, som påbörjades 2004, är att få nya uppgifter till den tredje upplagan av Finlands dendroflora som är under arbete. Under 2016 gjordes bl.a. följande iakttagelser:

- **klibbal** (*Alnus glutinosa*), Hammarland, Strömma, Nedergård, vid SW knuten av den stora stallbyggnadens utskjutande SW del, ett stort träd, h ca 20 m, stamomkrets på 1,3 m

- höjd 320 cm, kronans vidd minst 20 m. Detta är en av de tjockaste enstammiga klibbalar som uppmätts i Finland.
- **syrenbuddleja** eller **fjärilbuske** (*Buddleja davidii*). Ett planterat bestånd på en ca 15 m lång sträcka växer på E sidan av Torggatan ca 100 m NNW om stadshuset i Mariehamn.
  - **turkisk hassel** (*Corylus colurna*). Fyra planterade träd växer på gräsmattan vid W kanten av Havsgatan mellan Mariegatan och parkeringen 100 m mot S. Det sydligaste trädet är ca 4 m högt, det följande ca 5 m med död topp, det följande ca 7 m och det nordligaste ca 8,5 m. Inga frukter kunde ses.
  - odlad **murgröna** (*Hedera helix*) iaktogs på fyra ställen i centrala Mariehamn:
    - 1) Ett exemplar som slingrar till 4–5 m höjd på en trädstam inne på gården till Mariegatan 8, i NE hörnet.
    - 2) Ett exemplar som slingrar till 8–9 m höjd på en lönn med rikt förgrenad krona inne på gården N om huset Mariegatan 8, på tomten mot Klockargränd.
    - 3) Ett krypande bestånd på Torggatans W sida mellan Klockargränd och Mariegatan.
    - 4) Ett exemplar som täcker delar av den norra väggen på huset i hörnet av Södragatan och Östra Esplanadgatan. Murgrönan växer upp till andra våningens balkong.
 – Därtill inspekterades murgrönan på Järsö Langnäs i Lemland. Murgrönan växer på en klibbal i nedre kanten av en oskött trädgård på N sidan av vägen till Pepparskär ca 40 m WNW om vändplanen. Flera skott slingrar upp till 6–7 meters höjd i trädet.
 – Ytterligare konstaterades att en murgröna växte på Dånö i Geta på tippen för avfall från en blomsterbutik. Ett utslängt exemplar fanns bland skräpet. Utslängd murgröna är tidigare iakttagen på samma plats 2013.
  - **valnöt** (*Juglans regia*). Två planterade träd växer i Mariehamn:
    - 1) Norragatan 4, bakom Viking Lines kontor, ett ca 8 m högt träd med en stamdiameter vid brösthöjd på 89 cm. Trädet beskars för några år sedan och då bar det inte frukt. Trädet bar frukt igen 2014–2016.
    - 2) Esplanaden ca 30 m S om hörnet Mariegatan – Östra Esplanadgatan, ett ca 5,5 m högt träd med en stamomkrets på 40 cm på 115 cm höjd. Trädet hade haft några frukter 2015.
  - **tulpanträd** (*Liriodendron tulipifera*), ett femsex år gammalt träd växer i en trädgård i Jomala Gottby enligt en tidningsartikel (Harald, E. 2016: En storslagen trädgård med många olika rum. – Åland 28.6.2016, s. 12–13.). Tulpanträd har inte tidigare rapporterats från Åland.
  - **lagerhägg** (*Prunus laurocerasus*) noterades på två lokaler i Mariehamn:
    - 1) I trädgården på Södragatan 7, på N sidan av Klockargränd.
    - 2) Mellan Strandpromenaden och havet norr om ÅSS restaurang, ett snår med omogna frukter.
  - **rönsumak** (*Rhus typhina*) växer i en trädgård Jomala, Gottby.
  - **äppelros** (*Rosa rubiginosa*). Sund, Bomarsund med Prästö, på N sidan av huvudvägen genom Bomarsunds huvudfästning, östra delen av ruinerna, vid den andra uppmurade murdelens S hörn, några upp till ca 1,5 m höga skott. Den enda kända busken på Åland. Den har huggits ner under flera år, senast 2015, men 2016 har den fått växa i fred.
  - **daggros** (*Rosa glauca*; syn. *R. rubrifolia*) observerades på fyra platser i Mariehamn.
    - 1) En ca 0,5 m hög förvildad buske vid trottoarkanten på Hamngatans E sida ca 1,5 m N om muren, mitt emot Restaurang Nautical.
    - 2) En planterad buske i häcken mot gatan på Hamngatans E sida ca 30 m N om Stava Mostersvägen.
    - 3) Ett odlat buskage i häcken mot gatan Östra Esplanadgatan 10.
    - 4) Två planterade buskar invid ett planterat sötkörsbärsträd (*Prunus avium*) ca 30–35 m E om Vita Björn i Sund, Kastelholm.
 – Daggrosen (*R. glauca* Pourr.) odlas sällan på Åland och förvildade exemplar är kända bara från två ställen i Mariehamn och ett ställe på Jurmo i Brändö. Dessa tre fynd är från 2000-talet. Äldre uppgifter om *Rosa glauca* gäller den kala nyponrosen som tidigare har kallats för *R. glauca* Vill., numera *R. dumalis*.
  - **fjärilsranka** (*Schizandra chinensis*) växer i en trädgård i Jomala Gottby enligt en tidningsartikel (Harald, E. 2016: En storslagen trädgård med många olika rum. – Åland 28.6.2016, s.

12–13.). Fjärilsranka har inte tidigare noterats på Åland.

- **rönn** med helbräddade småblad (*Sorbus aucuparia* var. *heteromorpha*). Ett troligen planterat ca 7 m högt ganska grovt träd vid Kumlinge kyrka.
- **stefanandra** (*Stephanandra incisa* 'Crispa') tiotals små buskar växer i Mariehamn i planteringen utanför hotell Pommern längs Ålandsvägens E sida.
- **bohuslind** (*Tilia platyphyllos*) finns som planterat träd både i Mariehamn och annorstädes på Åland. På Havsgatans östra sida mellan Mariegatan och Stava Mostersvägen växer två flerstammiga grupper med små träd och flera enstammiga små träd. Dessa har knappast planterats i buskagen utan är sannolikt förvildade genom fröföryngring från det stora träd som står på tomten vid SW hörnet av Mariegatan – Havsgatan. Yngre träd växer också invid staketet i gathörnet.

D.3 Iakttagelser av hasselsnok (*Coronella austriaca*) – lektor Christine Roiha & Jouko Roiha

Hasselsnoken (*Coronella austriaca*, fridlyst och särskilt skyddsvärd på Åland, VU) påträffades i Jomala Södersunda på tre ställen i augusti 2016:

- 1) Ett överkört ex. på Utängsvägen söder om Bergängarna.
- 2) Ett överkört ex. på Södersundavägen ca 100 m SW om huset på Fårskäret.
- 3) Ett levande ex. på Småbacksvägens W del ca 280 m NE om korsningen vid Utängsvägen. – Hasselsnoken är uppenbarligen relativt allmän i Södersunda.

D4. Hagtornsspinnmalen (*Scythropia crataegella*) i Mariehamn – en uppföljning av tidigare studier – Carl-Adam Hægström

Hagtornsspinnmal som är fridlyst och särskilt skyddsvärd på Åland (EN enligt Finlands rödlista) kontrollerades på de flesta kända lokaler i Mariehamn. Inventeringen av hagtornsspinnmalen påbörjades 2010.

- 1) Södragatan 28, många mineringar med spinn längs hela *Cotoneaster nanshan*-busken 8 juni 2016. Fjärilar, bl.a. copula, 1 juli 2016. Ett tiotal fjärilar svärmade kl. 22 den 8 juli 2016. –

Nya mineringar i slutet av juli och nya små spinn 3 augusti 2016. Larverna utvecklades till ca 1–2 mm längd; efter det ingen utveckling.

- 2) Köpmansgatan 5, mellan huset och trottoaren, ca 10 små angrepp med mineringar och spinn på lingonoxbärsbusken (*Cotoneaster horizontalis*), 8 juni 2016. Talrika fjärilar 9 juli 2016. – Nya mineringar och små spinn 2 augusti 2016. Larverna utvecklades till ca 1–2 mm längd; efter det ingen utveckling.
- 3) I gränden mellan Norragatan och Nygatan, krypoxbär (*Cotoneaster dammeri* var. *radicans*) i rabatten E om Viking Lines kontor. Några mineringar och spinn 8 juni 2016. – Några fjärilar sågs 9 juli 2016. – Augusti och september 2016: larverna utvecklades till ca 1–2 mm längd; efter det ingen utveckling.
- 4) På N sidan av Skeppargatan mellan Ålandsvägen och Kaptensgatan, flera tiotal kraftiga angrepp på häcken av rundhagtorn (*Crataegus laevigata*) i häcken också häckhagtorn (*C. grayana*) med något svagt ätet parti; ingenting i *C. grayana*-häcken 10–20 m längre mot öster, vuxna larver och många puppor sedda 13 juni 2016. Ägarinnan informerades om fjärilen vid nytt besök på platsen 21 juni 2016. – Någon död fjäril 8 juli 2016. – Relativt svagt spinn 19 september 2016. En puppa sedd.
- 5) Skarpansvägen 19, häckoxbärshäcken (*Cotoneaster lucidus*) vid infarten till gården, ett litet spinn med några larver och puppor, 21 juni 2016. – Inget spinn i mitten av augusti.
- 6) Hamngatan, E sidan, 10 m S om infarten till Ålands Fredsinstitut, i den sydligaste ändan av den långa häckhagtornshäcken (*Cotoneaster lucidus*) med W-exposition invid häcken med ärtbuske (*Caragana arborescens*), ett kraftigt spinn med några puppor 25 juni 2016. Döda fjärilar 2 juli 2016. – Inget spinn i augusti–september 2016. (Tidigare sedd något längre mot norr: Hamngatan mellan Storgatan och Stava Mostersvägen E om gamla tull- och packhuset (668593-5:310715), tiotals svärmande fjärilar på en sträcka av ca 20–30 m i oxbärshäcken, W exposition, kl. 22.10 i sent solsken, 17 juli 2012.)
- 7) Högbäckagatan 10, på E sidan av Ralf Carlssons hus, spinn på *Cotoneaster nanshan*, RC, e-postmeddelande 27 juni 2016.

8) Mek-Mattesgränd, klippoxbärsbusken (*Cotoneaster nanshan*) på gräsmattan utanför den östligaste radhuslägenheten tillhörigt äldreboendet, N om Mek-Mattesgränd, en liten grupp spinn med puppor, 5 juli 2016.

9) Ny lokal 2016: Strandpromenaden, ca 5 m E om gatan vid stigen i slänten ovanför ÅSS uteservering, på en liten (ca 1,5 m hög) *Crataegus rhipidophylla*-buske, 668632:310704, 25 juni 2016.

Negativt resultat: Norragatan 28, på N sidan av gatan en sydexponerad *Cotoneaster lucidus*-häck (668620:310751), inget spinn 28 juni 2016.

D5. Grå vårtbitare (*Platyclus albopunctata*) på Föglö – gymnasist Emma Jakobsson

Ett exemplar av grå vårtbitare (*Platyclus albopunctata*, EN) infångades på en ängsmark 27 juli på SE sidan av Överövågen vid avtaget till Södergård i Finholma i Föglö. Djuret har inlämnats till Naturhistoriska centralmuseets samlingar. – Grå vårtbitare är känd tidigare från Föglö, bl.a. Bänö, där Johan Franzén hört och iakttagit den. Djurets läte är sådant att det kan igenkännas med en fladermusdetektor.

D6. Rotsopp (*Boletus radicans*) i Mariehamn – Carl-Adam & Eeva Hægström

Den i Finland mycket sällsynta rotsoppen (*Boletus radicans*, EN) påträffades för några år sedan på gräsmattan under en planterad lind vid infarten till gården Norragatan 20 i Mariehamn. Den lokala är den enda kända på Åland. Vid kontroll 2016 fanns det en helt rutten fruktkropp och två omkullvräkt, mer eller mindre ruttna fruktkroppar på platsen. Fruktkropparna får aldrig vara i fred för allmänheten, de blir alltid vända upp och ned.

E. Övrig verksamhet 2016

Kortare besök på stationen gjordes av 10 forskare under verksamhetsåret.

F. Publikationer 2016

Ekblad, C. M. S., Sulkava, S., Stjernberg, T. G. & Laaksonen, T. K. 2016: Landscape-scale gradients and temporal changes in the prey species of the white-tailed eagle (*Haliaeetus albicilla*). — *Ann. Zool. Fennici* 53: 228–240.

Franzén, J. & Stjernberg, T. 2016: Därför är det viktigt att skydda havsörnen. — *Tidningen Åland* 5.9.2016.

Hægström, C.-A. & Hægström, E. 2016: In memoriam. Nils Gustaf Göran Stenlid. — *Nya Åland* 20.1.2016: 13.

Hægström, C.-A. & Hægström, E. 2016: In memoriam. Göran Stenlid. — *Åland* 21.1.2016: 11.

Hægström, C.-A., Hægström, E., Carlsson, R. & von Numers, M.: 2016: *Allium ursinum* (Alliaceae) in Finland. — *Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica* 92: 54–78.

Hægström, C.-A. & Munsterhjelm, Riggert 2016: Hans Luther, ett hundraårsminne. — *Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica* 91: 1–20.

Nouhuys, S. & Hægström, C.-A. 2016: In memoriam: Ilkka Hanski. — *Åland* 2.6.2016: 13.

Nouhuys, S. & Hægström, C.-A. 2016: In memoriam: Ilkka Hanski. — *Nya Åland* 2.6.2016: 19.

Stjernberg, T. 2016: Havsörnen på Åland – 50 år av skydd och skyddsforskning. — *Ålands fågelskyddsforening r.f., Årsberättelse 2015*: 67–94.

Stjernberg, T. 2016: Dvärgmus funnen på Åland 2015. (Summary: Occurrence of the harvest mouse *Micromys minutus* confirmed in the Åland Islands.) — *Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica* 92: 24–26.

Stjernberg, T. 2016: Havsörnen på Åland – 50 år av skydd och skyddsforskning. – Merikarhukirja – Sjöbjörnsboken. Merikarhu – Sjöbjörnen 3/2016: 30–35.

Stjernberg, T. 2016: Ahvenanmaan merikotkat – 50 vuotta suojelutyötä ja -tutkimusta. – Merikarhukirja – Sjöbjörnsboken. Merikarhu – Sjöbjörnen 3/2016: 36–41.

Stjernberg, T., Nuuja, I., Laaksonen, T., Koivusaari, J., Ollila, T., Keränen, S. & Ekblom, H., Lokki, H. & Saurola, P. 2016: Suomen merikotkat 2013–2015. (Sammanfattning: Finlands havsörnar 2013–2015; Summary: Population size and nesting success of the White-tailed Sea Eagle (*Haliaeetus albicilla*) in Finland, 2013–2016.) — *Linnut-vuosikirja 2015*: 20–29.

Sundström, L. & Sjöblom, R. 2016: Inventering av floran och vegetationen på sandlanden i Ålands östra skärgård. — 48 s. Rapporter från Nätö biologiska station (red. L. Kauppi).